

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa M.P.
przeciwko M.K.
o ochronę dóbr osobistych i zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 15 kwietnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 18 grudnia 2019 r., sygn. akt V ACa 496/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od M.P. na rzecz M.K. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda M.P. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 grudnia 2019 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Jego wyjaśnienie powinno być niezbędne dla rozstrzygnięcia danej sprawy i pozostawać w związku z podstawą faktyczną i prawną wyroku. Problem ten musi mieć jednak charakter uniwersalny, tzn. jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Istotne zagadnienie prawne należy postawić w sposób tak ogólny i abstrakcyjny, aby mogło być rozpatrywane w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego (zob. postanowienia SN: z dnia 3 lutego 2012 r. II UK 271/11; z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14;

z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14). Kolejnym niezbędnym elementem uzasadnienia jest wskazanie przepisu prawa, który wzbudził poważne wątpliwości, a także różnych możliwych sposobów jego interpretacji, wynikających z judykatury lub piśmiennictwa, oraz zajęcie stanowiska przez samego skarżącego. Jednocześnie zagadnienie prawne może zostać uznane za istotne tylko wtedy, kiedy Sąd Najwyższy nie wyraził jeszcze stanowiska w danej kwestii, bądź zostały wskazane okoliczności uzasadniających jego zmianę.

Z utrwalonego zatem orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika zatem, że wątpliwości natury prawnej mogą być traktowane jako przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. tylko wówczas, gdy chodzi o zagadnienie nowe, dotychczas nierozwiązane w orzecznictwie, takie, które będzie miało znaczenie przy rozstrzyganiu spraw podobnych, a przy tym takie, którego rozstrzygnięcie wpłynie na wynik badanej sprawy. Nie ulega przy tym wątpliwości, że zagadnienie to nie może być pozorne, czyli m.in. nie może stanowić próby obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Przed wszystkim skarżący nie sformułował w ogóle zagadnienia prawnego, przedstawiając w piśmie z dnia 10 listopada 2020 r. wywody, które dotyczyły tak naprawdę wykładni przepisów (nota bene nie wskazano których konkretnie - odwołano się do numerów zarzutów w skardze kasacyjnej, podczas gdy te zarzuty nie zostały tak opisane). Nie jest rolą Sądu Najwyższego dokonywanie wykładni, o jakie zagadnienie może chodzić stronie. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie wskazał konkretnie, z czym wiązać się ma podnoszone zagadnienie, a zatem zagadnienie nie spełnia wymogów wynikających z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego. Oczywiście jest, że powyższych warunków nie spełnia stwierdzenie skarżącego o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, bez podjęcia nawet próby jego sformułowania. Fakt ten czyni w efekcie bezskuteczny wniosek skarżącej o przyjęcie ich skargi do rozpoznania w oparciu o tę przesłankę.

Dodać należy, niezależnie od powyższego, że przedstawiona kwestia, wymagająca - według skarżącego - ustalenia granic dopuszczalnej, negatywnej oceny i krytyki służbowej dokonywanej przez zwierzchnika w kontekście naruszenia

dóbr osobistych pracownika w postaci jego godności, czci i dobrego imienia nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym skonstruowanie zagadnienia prawnego następuje przez przedstawienie pytań „do rozstrzygnięcia”, czyli pytań, których konstrukcja powoduje, że rozstrzygnięcie zagadnienia następuje przez wybór towarzyszącej mu odpowiedzi (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CZP 2/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 200). Kwestia przedstawiona w skardze kasacyjnej w istocie sprowadza się do wniosku o przedstawienie przez Sąd Najwyższy wytycznych odnośnie do rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, nie zaś wyjaśnienia zagadnienia prawnego. Nie było zatem podstaw do przyjęcia, że w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne w przywołanym rozumieniu.

Nie można pominąć, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego negatywne oceny profesjonalne – jeżeli są rzeczowe i nie mają na celu wyłącznie czy też w przeważającym stopniu dyskryminacji i szykany, a pochodzą od osoby kompetentnej w określonej hierarchii zawodowej - nie mają charakteru bezprawnego, chyba że zawierają sformułowania wykraczające poza rzeczywistą potrzebę oceny dla określonych celów zawodowych (zob. wyrok SN z dnia 30 października 1981 r., II CR 384/81).

Skarżący powoływał się także na istnienie zagadnienia „wzajemności naruszeń dóbr osobistych jako okoliczności wyłączającej ochronę dóbr osobistych”. Kwestia ta stanowiła już również przedmiot analizy Sądu Najwyższego, który stwierdził, że w przypadku wzajemnego naruszenia dóbr osobistych roszczenia z art. 24 § 1 k.c. nie znoszą się i okoliczność ta nie implikuje automatycznego oddalenia roszczeń wywodzonych z tego przepisu, to jednak nie jest ona irrelevantna dla oceny tych roszczeń (zob. wyrok SN z dnia 8 maja 2019 r., I PK 35/18, OSNP 2020, nr 3, poz. 25).

Powyższe przesądza również o niezasadności powołania drugiej przesłanki. Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących

w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. postanowienia SN: z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 8 lipca 2008 r., I CSK 111/08). Nie może stanowić przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przekonanie skarżącej strony o „istotności” czy „ważności” problemu, który pojawia się na tle konkretnego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem drugiej instancji ani nie może sprowadzać się jedynie do polemiki ze stanowiskiem co do wykładni prawa przyjętym przez ten sąd. Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności, zawierającej szczegółowe omówienie na czym polegają wątpliwości interpretacyjne (zob. postanowienia SN: z dnia 30 maja 2005 r., I PK 23/05; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009, nr 3-4, poz. 43 z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09).

Skarżący nie przedstawił wyводу, który wskazywałby - w odniesieniu do przepisów, odnośnie do których jego zdaniem istnieje potrzeba wykładni, jako budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów - ani na czym te wątpliwości polegają, ani jakie są ewentualnie w tym przedmiocie rozbieżności w orzecznictwie. Niezależnie od tego, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania odwołano się jedynie do podstaw kasacyjnych, co już samo w sobie jest nieprawidłowe, to w zarzutach kasacyjnych wskazano na przepisy, które - zdaniem skarżącego - naruszył w realiach niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny. Nie stanowi to o wypełnieniu omawianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera również wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania z uwagi na oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Wykazanie tej przesłanki wymaga przedstawienia, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi, oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (zob. np. postanowienia SN: z dnia 26 kwietnia 2006 r.,

II CZ 28/06; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07; z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (zob. np. postanowienia SN: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienia SN: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004, nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08; z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13).

Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący upatruje w naruszeniu art. 382 k.p.c., polegającego na oparciu rozstrzygnięcia przez Sąd Apelacyjny na nieistniejącym materiale dowodowym poprzez przyjęcie, że „ocena dokonana przez pozwaną została zaakceptowana przez rektora uczelni”, podczas gdy zebrany materiał dowodowy przeczy takim wnioskom.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów - nie wykazano, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu powołanego przepisu. Skarżący nie przedstawił odpowiedniej argumentacji, którą wykazałby oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, a w skardze zawarto polemikę z ustaleniami poczynionymi przez Sądy obu instancji.

Wypada przypomnieć, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) podlegają rozpoznaniu na etapie tzw. „przedsądu”, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie

oceniane są dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Sąd Najwyższy w ramach „przedsądu” bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (zob. postanowienie SN z dnia 16 maja 2008 r., I UK 16/08).

W art. 382 k.p.c. określono natomiast podstawę merytorycznego orzekania przez sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zebrany materiał - w rozumieniu tego przepisu - to dowody przeprowadzone w sprawie oraz fakty powszechnie znane, znane sądowi urzędowo, fakty przyznane, a także objęte twierdzeniami jednej strony, co do których druga strona nie wypowiedziała się. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego (zob. uchwałę 7 sędziów SN z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

Zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej naruszenia prawa procesowego; przepis ten zawiera ogólną dyrektywę kompetencyjną, wyrażającą istotę postępowania apelacyjnego i dlatego konieczne jest wytknięcie przy konstruowaniu tego zarzutu także innych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, które sąd drugiej instancji naruszył (zob. wyrok SN z dnia z 16 marca 2018 r., IV CSK 250/17). Przy czym zauważyć również należy, że zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. może wypełniać przesłankę kasacyjną tylko w wypadku pominięcia przez sąd drugiej instancji części zebranego w sprawie materiału, w związku z czym strona powołująca się na naruszenie tego przepisu powinna wskazać materiał dowodowy, który został przez sąd drugiej instancji pominięty przy wydaniu wyroku, i wykazać, że popełnione uchybienie mogło mieć wpływ na wynik sprawy (zob. postanowienia SN: z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 100/98, OSNC 1999, nr 9, poz. 146; z dnia 7 lipca 1999 r., I CKN 504/99, OSNC 2000, nr 1,

poz. 17). W rozpoznawanej sprawie skarżący nie wskazał na istnienie takich okoliczności.

Ponadto, stosownie do art. 398³ § 3 k.p.c., ustalenia faktyczne poczynione przez sądy powszechne wiążą Sąd Najwyższy i nie mogą stanowić, również pod pozorem stawianych zarzutów prawa materialnego i procesowego, podstawy skargi kasacyjnej. Sąd Najwyższy nie jest kolejną instancją w toku rozpoznawania konkretnej sprawy, a skarga kasacyjna ma służyć wyjaśnianiu istotnych wątpliwości prawnych i ujednolicaniu orzecznictwa.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).

jw